

REDACTIA

Arad, strada Anlich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 20 cor. pe 1/2 an 10 cor.; pe 1/4 de an 5 cor.; pe 1 lu: 2 cor. N-rii de Duminică pe an - 4 coroane. Pentru România și străinătate pe an: 40 franci.

Manuscripte nu se napoiază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Anlich Nr. 1

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b., și timbru de 60 bani de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și insertiunile sunt a se plăti înalate în Arad.

Serisori nefraucate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Chestiunea națională.

VII.

Să presupunem acum pentru un moment, că cu toate efectele rele, ce a produs procesul Memorandului asupra grosului partidului național român, cu toate scandalurile mari ce s'au petrecut, cu toate disonanțele și desbinările în Comitetul național, cu toată campania de luptă internă deschisă la 1895 în coloanele „Tribunei”, s'ar fi găsit totuși un barbat de stat, care ar fi deschis vorba pentru o soluțiune oare-care a chestiunii naționale.

Ce răspuns putea să primească dela Budapesta? Unul singur, care și el ar fi fost o întrebare: *Dar cine reprezintă poporul român din statul ungar?* O întrebare, la care nici unul din noi nu putea da pe atunci un răspuns mulțumitor.

Să ne împăcăm dar în mod definitiv cu sentința, că toate cauzele, care au contribuit la disparițiunea chestiunii naționale dela ordinea zilei, sunt a se căuta și a se afla la noi. Noi însă, prin greșelile noastre, am făcut cu neputință o soluțiune mulțumitoare a chestiunii naționale.

Din punct de vedere al partidului nostru național român, noi nu suntem în drept a descărca vina și răspunderea asupra guvernului român, care, precum am dovedit, s'a pus în cumpănă împotriva noastră și a intrat în relațiuni cu adversarii nostri declarați. Pentru noi era trist că n'am putut să ne bucurăm dela început de bunăvoință și de simpatii guvernului român; recunoaștem că din această cauză lupta națională devenia pentru noi neasemnat mai grea. Inșă nouă nu ne rămânea decât să socotim cu aceste împrejurări, să căutăm a continua lucrarea noastră așa precum ne făcusem rostul, să ținem steagul partidului totdeauna sus și să ne apărăm mai ales contra tuturor încercărilor de desbinare.

Aceasta era datorința noastră principală. Căci pretensiunea, ca partidul național român să se plece astăzi național-liberalilor și mâne conservatorilor, este în sine absurdă. Putea să-i displacă d-lui Maiorescu la 1888 atitudinea „Tribunei”, putea să creadă pe conducătorii mișcării naționale de „Brătienişti și Sturdziști”, noi n'aveam să ne ocupăm de aceste displăceri și credințe, fiindcă înainte de toate aveam datorința să susținem și să apărăm drepturile politice ale poporului, al cărui reprezentanți eram. Indată ce la 1889 guvernul român a căutat pe adversarii noștri, și a intrat în relațiuni cu dl. Alexandru Moosonyi, cu Metropolitul Miron, cu dl. Partenie Cosma, cu d-nii Diaconovich, Mureșianu și părințele Voinea, pe mai era nouă, cel din Comitetul național și de la „Tribuna”, permis să căutăm bunăvoința și sprigul guvernului român fără a ne expune la mari primejdii politice? Nu puteam să stăm la București alături de ad-

versarii nostri, fără-ca și acasă să le fi dat mâna. A da mâna cu adversarii noștri, însemna a renunța la orice luptă națională; căci precum se știe, am trebuit mai înainte să biruim pe adversarii noștri și să-i înlăturăm dela conducerea afacerilor noastre politice, pentru-ca să deschidem drumul mișcării naționale.

Dl. Maiorescu nu ni-a spus, că ce adevărat am trebui să facem noi, ca să nu mai apărăm înaintea D-sale și înaintea partizanilor D-sale de „Brătienişti și Sturdziști”. Dacă am fi combătut în coloanele „Tribunei” pe d-nii Brătianu și Sturdza, sau dacă i-am fi calomniat precum o face „Tribuna”, astăzi, mergeam la sigur a dobândi considerația dlui Maiorescu? Nu puteam însă să facem aceasta, fiindcă noi stăm pe punctul de vedere național, fiindcă eram călăuziți de simțământul dreptății și nu de pasiunile de partid, și fiindcă nu ne puteam pune în contradicțiune cu vederile poporului, pe care-l serviam.

Dl. Rațiu a crezut că poate să desconsidere toate aceste împrejurări, s'a unit la București cu fracțiunea Moosonyi, fără a se putea uni și acasă cu ea, a smuls „Tribuna” din mâna întemeietorilor ei și a deschis coloanele ei în mod larg pentru o campanie violentă în special contra dlui Sturdza.

Nu știu dacă dl. Rațiu se bucură sau nu astăzi de considerația dlui Maiorescu, dar' ceea ce știu și o știu cu toții este, că toată organizațiunea noastră politică este astăzi o ruină și nici dl. Rațiu, nici dl. Moosonyi, nu poate de ani de zile să întreprindă nici cea mai mică acțiune politică.

Toate aceste evoluțiuni și violențe petrecute în organizațiunea noastră politică, ar fi fost înțelese și în urma urmelor chiar justificabile, dacă ele ar fi contribuit la consolidarea forțelor noastre, dacă noi am sta astăzi mai tari politicește și naționalicește de cât mai înainte, dacă peste tot am fi dobândit, fie și cu prețul atâtor frământări și amărăciuni, măcar una singură și cea mai mică din revindicările noastre. Dar' a strica rostul unui partid pentru a-l duce de la avânt la indiferentism; a înlătura, sub ori care motiv sau pretext, de la conducerea unei mișcări naționale pe bărbații cari au organizat-o și a-i înlocui prin alții pentru a preface această mișcare într-o amorțeală generală, rămâne din punct de vedere național un lucru nu numai fără înțeles, ci este totodată o procedură foarte condamnată.

Eugen Brote.

Din Austria. Azi, 6 Martie n., cîs seniorilor din Viena se întrunește și ea în ședință, în care va avea să se pronunțe asupra programului noului guvern. Aceasta apare ca un lucru de mare interes, căci până acum seniorii austriaci au stat cam departe de asemenea discuții.

Mișcări în Bosnia. Din Baniauca se vestește, că între Mohamedanii din Nordul-Bosniei s'au ivit mari nemișcări, cari se lăpesc pe zi ce trece. Mai zilele trecute o mare deputațiune dintre deșii a fost la Sersaievo, unde s'a jăluit de deținerea ilegală a preotului lor. Acum un grup de Mohamedani, vr'o 14 familii din districtul Bihaci, sunt gata să plece în Turcia. Aceasta o fac din pricina, că chestia agrară stă cu totul deranjată și că propaganda catolică îi prigonește la tot pasul, ear' populațiunei mohamedane i-se interzice până și cultivarea tutunului.

Afacerea școalelor din Brașov.

VII.

Mai zice adversarii d-lui D. A. Sturdza, că nu numai în timpul opoziției, dar mai ales ca șef al guvernului român, ar fi denunțat guvernului unguresc că școalele din Brașov primiau subvenții din România.

Știm că pentru această dl. Sturdza a fost timbrat ca „trădător” și că pe această temă s'a purtat contra d-sale o teribilă campanie, care în cele din urmă a degenerat în grave turburări de stradă și a provocat retragerea ministerului național-liberal de la putere.

Dar știm totodată că în această privință lumină deplină s'a făcut, adevărul s'a restabilit și s'a dovedit mai presus de orice îndoială, că pretinsa „dovadă” despre „tradarea” dlui Sturdza, nu a fost decât o grosolană mistificație, care va rămânea celebră numai prin lipsa de scrupuli cu care a fost exploatată.

Cu toate acestea, pentru a fi complecși, să privim în față și această acuzație, și să vedem la ce se reduce.

La 28 Aprilie 1898 dl. Ionescu, pe atunci reprezentantul opoziției conservatoare în parlamentul român, a citit în Camera din București, pasage din pomenitul rescript al ministrului Wlassics către Metropolitul Miron, pe care îl primise de la inevitabilul părinte Vasile Voinea, și care avea să constituie „dovada”, că dl. Sturdza a „denunțat” guvernului unguresc renta școalelor din Brașov, și prin urmare a „tradat” chestiunea națională. D. Ionescu a mai citit părți dintr'un act provenit, precum s'a constatat, de la faimosul Jancsó Benedek, dar pe acesta îl trecem cu vederea, căci nu mai are nici un interes a duce discuția prea departe.

În adevăr în acel rescript al ministrului Wlassics se zice într'un loc:

„Din probele documentate procurate de către guvernul regesc, este evident că școalele așa numite centrale din Brașov (gimnaziu gr.-or., școala comercială, școala reală, școala de fete și școala elementară), cu călcarea pe față a menționatei ordinațiuni și a dispozițiilor legale și contra categorice și strictei opriri, au primit și au acceptat pe ascuns, prin mijlocirea bisericii Sf. Nicolae din Brașov, în un lung șir de ani, subvențiune anuală.”

„Probe documentate procurate de către guvernul regesc:” atâta îi trebuia opoziției! Acel „guvern regesc” trebuia să fie guvernul regesc al României, adevărat guvernul presidat de dl. D. A. Sturdza. Ce-i păsa interpellantului că în același rescript se spune la alt loc, că guvernul unguresc știa de mult, cel puțin de la 1875, de existența „subvenției” și că tocmai „șțirea ei la

iveală” a provocat ordinul de oprește din acel an? Ce-i păsa d-sale că la 1894, tocmai d sa dăduse contelui Kálnoki „asigurări hotărâte” în privința subvențiilor trimise școalelor de la noi? Ce-i păsa că nu mult după aceea, însuși guvernul unguresc s'a explicat că sub „guvernul regesc” este înțeles cel ungar, și că a dat repetite deamănțiri categorice, că acele „probe documentate” le primise „pe cale administrativă regulată” căci erau „în mâinile unor organe ce depind de guvernul ungar” și că „asertiunea ca guvernul unguresc le-ar fi primit pe cale diplomatică este cu desăvîrșire contrară adevărului”.

Campania s'a dus însă înainte, tot mai violent, cu toate desmînțirile, cu toate probele evidente că este basată pe o simplă mistificație.

În România, din nenorocire, lucrul acesta e în toată regula. Acolo morala politică permite să se exploateze în interesul de partid chiar și chestiuni mai delicate decât acestea.

Trist e în toată afacerea numai atât, că această campanie s'a transplantat și în o parte a presei noastre de aici. Trist întru atâta, că prin acea detestabilă campanie s'a dovedit încă odată, că mulți dintre conducătorii nostri mai mult sau mai puțin autorizați, nu se inspiră de interesele bine înțelese ale neamului, ci de interesele lor particulare, care nu totdeauna pot suporta lumina limpede a adevărului.

Ear în punctul acesta nu mai putem sta indiferenți. Este de datorința publicisticii noastre naționale și conștiențioase a blama cu toată hotărârea încercările ce se fac la noi de a introduce în luptele noastre politice sistemul usitat încă de unele cercuri politice din România, și de a subordona interesele noastre naționale intereselor acelor cercuri, sau intereselor particulare ale ori și cui.

De aceea nu ne-am sfiit și nu ne sfiim a declara că lupta dusă în unele fof de la noi contra dlui D. A. Sturdza pe chestia „trădării”, a fost o luptă nenațională și nepatriotică.

Puțin ne pasă, în definitiv, cu ce mijloace ajunge și se menține la putere în România ori care om politic de acolo. Aceasta să o aranjeze cu propria lor conștiință, cu propriile lor partide, cu propriul lor concetățeni. Și mai puțin ne pasă că cutare sau cutare dintre oamenii nostri politici îi pr feră la putere pe conservatorii ori pe liberali.

Dar' ne pasă foarte mult, când vedem în presa noastră și în viața noastră publică, că se falsifică adevărul, se seduce opinia publică și se introduc moravuri politice rele, în interesul unui partid sau unui om politic din România, din compleșanță, sau din alte motive obscure, și în detrimentul cauzei naționale.

Aceasta nu o putem suferi, avem datorință să nu o suferim, și de aceea declarăm încă odată, că toți aceia dintre noi, cari au secundat pe conservatorii și au furnizat dovezi în campania dusă contra dlui D. A. Sturdza pe tema „trădării” și a „denunțării” cauzei naționale, s'au încărcat cu grea vină, de care nu știm cum vor răspunde înaintea posterității.

Nu în interesul dlui D. A. Sturdza zicem aceasta, ci în interesul dreptății și curățeniei luptei noastre naționale.

Ne mângâiem însă, că răul ce au voit să-l facă, în definitiv numai lor singuri și-l au făcut. Lumea îi va cunoaște și îi va judeca pe toți după faptele lor. Bunul simț al poporului nostru va și totdeauna să deosebească adevărul de minciună și lupta sinceră a patriotului adevărat de uneltirile perverse ale egoiștilor.

De aceea sperăm că rolul acestora în viața noastră publică este sfârșit și drept judecătoarea a poporului va readuce în primul șir al luptei naționale elementele cele bune și desinteresate.

Din Dietă.

— Ședința dela 5 Martie. —

Pe coridor.

Azi coridorul parlamentului a fost mai bogat în scene, decât sala de ședințe. Cea dintâi știre sensațională, ce-l preocupă mult pe cinstiții „părinți ai patriei“, era: că *Bánffy* a provocat pe redactorul foii vieneze „*Vaterland*“, pentru-că asta îl învinuise pe fostul ministru-president *Bánffy*, că la depărtare a reținut la sine cassa cu fondul secret (banii pentru alegeri). Știrea, că *Bánffy* în adevăr a provocat pe redactorul numitei foi, se confirmă. N'a provocat însă direct, ci în numele lui deputații *Dániel Gábor* și *Gajári Ödön* au trimis ziarului „*Vaterland*“ o telegramă, în care pretind, că ori să revocare articolul „calomniator“, ori să dea pe față pe autorul articolului. Răspunsul foii vieneze încă nu se știe.

Din pasul făcut însă se vede, urmașului său *Szell*, în contra căruia de mult țese intrigele și-și mobilizează „armata“.

A doua știre, cu ceva mai dureroasă pentru patrioți, este, că lupta și destrămarea în sinul independențiștilor a devenit cât se poate de serioasă. Se prepară și aci, între colegii aceluiași partid, dueluri și Dumnezeu mai știe câte altele.

A treia știre de senzație, tot pe coridor era, că seculul *Ugron* va vorbi în această ședință.

In sală.

Intr'acestea în sală se urma desbaterea asupra bugetului ministeriului de comerț.

Primul orator a fost *László György*, deputatul Seghedinului. A vorbit despre căl pe apă în Alföld, despre canale și despre punerea unui tomeiu mai mare pe interesele industriale și economice în acest șes al Ungariei.

După dînsu' au mai vorbit deputații *Rátkey László*, apoi contele *Szevényi Béla*, care a surprins pe toți prin vorbirea sa mercantilă. A apărut industria de fabrică, cartelele și a zis, că industria mică, care nu e capabilă de viață, n'are să fie spriginită. A zis, de pildă, că mica industrie de încălziminte are să dispară de pe fața pământului.

Vorbirea g'ofului a fost adeseori înfrântă cu desaprobari din partea deputaților agrari și spriginitori ai micilor industrii.

La urmă au vorbit deputații *Ugron Gábor* și *Konkoly Thege*, insistând pentru o mai mare spriginire a industriei mici în fața marelui concurențe a fabricilor și despre mijloacele pentru dezvoltarea mai avântată a comerțului unguresc.—*Ugron* a pretins, ca cel-ce se aplică pe cariera comercială, să-și câștige calificare mai înaltă, căci numai așa pot să facă serviciul comerțului indigen.

Din Oradea-mare.

Asociație.—Concert.

Ziua de 26 Februarie va rămânea mult timp una dintre cele mai însemnate în istoria Oradiei, ea privește pe Români. În 26 Februarie s'au adunat bărbații fruntași români, ca să înființeze un despărțământ al „Asociației pentru literatura și cultura poporului român“, ceea ce le-a și succedat.

În după amiaza sus numitei zile s'au adunat fruntașii din Bihor în sala dela hotelul „Arborele verde“ și după ce dl. avocat *Nicolau Zigre*, ca încredințatul „Asociației“ de a organiza, a organizat, reședința membrilor noștri, alegându-se în această notă ad-hoc „cassă“ al-hoc. S'au înscris de... ..

După aceasta se alege comitetul la propunerea dl. Iosif Vulcan în următorul mod: Președinte *Nicolau Zigre*, avocat, membri în comitet *Iosif Roman* avocat, *Dr. Coriolan Papp* (ca membru fondator), *canonicul Sarkady*, *Toma Pácalá* protopopul Oradiei și *Dr. Florian* avocat.

După acestea, dl. *Nicolau Zigre* vorbind despre chemarea mareașă ce o are acest comitet și membrii față de despărțământul nou, declară ședința închisă.

După înființarea despărțământului nou a urmat seara concertului splendid, arăngiat de tinerimea academică română din Oradea-mare în sala cea mare dela hotelul „Arborele verde“.

Se aștepta să fie un concert splendid, știind că la concertul acesta vor da biruitoarea concurs cele mai renumite artiste române, cum sunt d'șoara *Valeria Pap*, artistă din Budapesta, d'șoara *Adelina Piso* artistă din Viena și d'șoara *Olivia Bardosy*, artistă, absolventă a conservatorului din München; și totuși publicul a rămas uimit ne fiind așteptat la un succes așa de strălucit. D'șoarele artiste, sau cum le numia publicul însuși de d'șoarele „artistele noastre“, au excelat într'adevăr, întrecându-se una pe alta în artă. Noi românii de dincoace putem fi fâlnici că le putem numi „ale noastre“!

Concertul s'a început la oarele 8 seara. Sala, care e destul de spațioasă, era ticsită de public doritor de a auzi privilegiarele națiunii românești.

Reprezentată a fost armata din loc prin o mulțime de ofițeri în frunte cu Exe. Sa locotenentul-mareșal *Lovetto*, I. Sa general-maior *Latscher*, cu mai mulți coloneli și maiori și alți ofițeri toți conduși de curiozitate de a auzi artistele noastre.

Corul tinerimii, bine instruit de dl. învățător *Firu*, deschide concertul cu piesa „*Țigancă de lenche* și cu „*Sunt soldat român*“ de *Dima*; a succes foarte bine și a fost viu aplaudat.

Pe lângă aplauze viroase și urări „să trăiască“ apare ca din nori pe podiu un îngeraș zimbitoriu — era d'șoara artistă *Olivia Bardosy*. Publicul ținute privirile la dînsa, — cel mai mic șgomot sau o privire în altă parte nu s'a putut observa, — s'a pus la pian drăgălașa fiindă cântând „*Erlkönig*“ de *Liszt* și „*Cimpoiul*“ de *Mureșan*. Cine n'a auzit-o pe talentata această artistă a noastră doară nici nu știe ce e artă; a cântat cu un adevărat simț artistic, vîrșându-și tot eu-ul în cântecul maestros, întrecându-se dînsa înșiși fermecând publicul în atîta, încât a rămas uimit după cele auzite. Cu un cuvînt drăgălașa domnișoară *Olivia Bardosy* e artistă adevărată, cărei cu siguranță îi putem proceci un viitor strălucitor. I s'a oferit un buchet frumos de aplaus frenetic, uralele s'a trasese, aveau sfârșit, — cari li-a primit cu zîmbet și fermecător. Intre primii cari au răsunat era noastră artistă dantului Exe. Sa locotenentul-Mareșal *Lovetto*, exprimându-și admirația asupra celor auzite și ocupând loc lângă dînsa. Tot cu aceea nemărginită istețime și genialitate a delectat publicul și mai departe avînd toate acompaniările, secărînd lauri și primind aplauze multe.

Al treilea punct a fost al tinerului *academie Aurel Zigre*, care cu baritonu-i puternic a cântat „*Serenadă*“ de *Schubert* și „*Mugur Mugurel*“ de *Dima*; a fost împărțit de multe aplauze.

După dînsul apare pe podiu o ființă maestrosă, e cunoscută artista: D'șoara A.

delina Piso și publicul se delectează la „*Legenda de Wienavsky*“. E o artistă adevărată; dovedesc concertele din Deva și Hașeg; stătura-i impunătoare tradează deja pe artistă, cu violina în mână e un model adevărat de artistă perfectă, joacă cu simțul adevărat ce-o caracterizează, manuează arceșul cu o siguranță rară. Fînind „*Legenda*“ isbucnesc aplauze și uralele. „*Să trăiască*“ în în continuu, oferindu-i-se din public un buchet de flori frumoase. Ne sfîrșindu-se aplaudările e silită să mai cânte o piesă, care iară e primită cu aplauze multe.

Insuficiența e la culme la trioul „*De blinde Geiger*“, executat de toate trei domnișoarele artiste. Pianul d'șoarei *Bardosy*, vocea frumoasă a d'șoarei *Valeria Pap* și violina d'șoarei *Adelina Piso* au frapat publicul. Au primit toate trei buchete frumoase; aplauzele și strigătele: „*Să trăiască*“ artistele — durau fără întrerupere.

Declamarea dl. *Nestor Porumb*, tiner academic: „*La iconă*“ de *Vlăhuța* a fost bine primită.

La punctul al 7-lea pășește pe podiu năntea *Bihorenilor* deja cunoscută și talentată artistă a noastră, d'șoara *Valeria Papp*, auzindu-i vocea sirenică își pare auzind ființă supra-naturală, căntând „*Sans amour de Chaminade*“, în pădurea înverzită și în natură e tăcere de genialul rostru artist *Gailem Sioban*. Vocea i curată, naturală și puternică și școala musicală ce posedă încântă publicul. Din anul trecut a făcut un progres de minune; ori cărei opere renumite i-ar pură fi falsă cu dînsa. O înțelegătoare. Noi suntem mândri cu dînsa. Resunînd în sala mare și acordurile ultime ale răpitorii cântări, primește un buchet; aplauzele de mai înainte și urările „*Să trăiască*“, se repetă vehement și încetă până ce corul nu întonează „*Marșul plugarilor*“, care la aplauzele publicului a fost repetat.

Concertul s'a încheiat. A trecut ca un vis; pianul nu mai sună; el oră e un obiect ca toate obiectele, fără suflet, nu mai șgude inimile; vocea și violina, care au fermecat publicul, încă nu se mai aud. Nimica n'a rămas?... Ba da! Impresiile cele bune, și fala *Bihorenilor*, că ei au sursă concertul cel mai bine și mai succes, ce s'ar angajat din partea Românilor în Ungaria. — Și... inimile șguduite.

După concert a urmat petrecerea de dans întrerupt de pauză, când 14 călăuzeri în frunte cu vataful *Georgiu Roxin* au delectat publicul cu frumosul dans național care a fost viu aplaudat mai ales din partea corpului ofițeresc. După călăuzeri s'a jucat bătuța și brăul, cari încă au fost puțite cu viu interes. După pauză s'a continuat dansul până dimineața.

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.“

Socoteli etnice cu Ungurii și cu Grecii.

Jurnalele de acum două-trei zile ne-au adus informațiunea că *Jancsó Benedek* a publicat o nouă lucrare, destinată a deștepta națiunea ungară asupra pericolului ce ar rezulta pentru ea din faptul că Români se înmulțesc prin orașele Ardealului.

Autorul acestui studiu etnografic tendențios confirmă — pare-se — astfel falsă teorie a istoricilor maghiari, că împoporarea Transilvaniei cu Români, a fost posterioară așezării Maghiarilor în Ungaria și că numai ca națiune admisă, suferită de urmașii lui *Árpád*, Români s'au așezat în Ardeal și Banat, ear' nu că Maghiarii i-au aflat acolo de secole stăpânii locului, ca autohtoni.

Teza se presintă altminterlea înaintea istoricului veridic; nu de faptul că se înmulțesc Români în Transilvania, în orașele ei, este să te miri și să te îngrijești, ci de acela că s'ar înmulți acolo elementul străin al maghiarului.

Ar fi ciudat, bună-oară, să te miri și să strigi Evreilor din orașele Moldovei: băgați de seamă! Se înmulțesc Români în

orașe! Cam așa răsună pentru auzul etnografului cinstit țipătul de alarmă al dl. *Benedek*.

Sunt Români și încă mulți în Ardeal și Banat? Dar' unde vrea dl. *Benedek* să fie Români, de nu în patria lor de 18 secole? Înmulțirea națiunii române în acele regiuni nu se explică prin nouă imigrațiuni din România, ci naturalmente prin faptul normal al locuirei acelor țări, dela prima lor luare în stăpânire de *Traian*. „Infinitae copiae“ nenumerata mulțime adusă acolo de *Divul Imperator* „ad agros et urbes colendas“ și-au păstrat înălțimea numerică față cu ulterioară năvălitori.

Nu de astăzi, ori de ieri, națiunea română a fost în număr preponderant în Ardeal și Banat, cu toate infiltrările de neamuri eteroetnice printre aborigenii români.

Aceasta se probează în mod documentat, nu numai de scriitorii etnografi români, ci chiar de cei străini, destul să fie câștigați cu bani și onoruri de guvernanții dela Budapesta, ca să mintă, cum a mințit *Roesler* și cel mai mărunt ca *O. ary, Benedek, Rethi, Bertha*, etc.

Sunt 22 ani în capăt de când, vîzînd calea tot mai eronată, intenționat eronată, ce urmează istoria și etnografia popoarelor interesate a micșora însemnătatea numerică a națiunii române, am propus facerea de carte etnografice, sub controlul congreselor

de etnografie, compuse din reprezentanții onestii științei europene. Pururea frații maghiari au combătut cererea mea de asemenea cartă etnografică a Ungariei, ear' frații greci s'au unit cu ei ca să împiedice confecționarea unei asemenea lucrări pur științifice pentru peninsula balcanică.

Să-mi fie permis a face aci un mic istoric al acestei chestiuni.

La congresul etnografic ținut în 1878 la Paris, amicul meu, dl. *Carol Lucas*, a adus în desbatere chestiunea „des ilots ethniques“ a micilor insule etnice din diversele state europene. În urma desbaterilor urmate asupra memoriilor dl. *Lucas*, *Abatele Pipart* a prezentat un important memoriu „asupra originelor europene“. Concluziunea desbaterilor acestui memoriu, votată de congresul din 1878, fu: „se recunoște necesitatea urgentă de a se confecționa o cartă generală etnografică a „insulelor etnice“ din toate țările.

Congresul formulă chiar și planul, după care asemenea cartă urma să se confecționeze, sub controlul său. Motivul pe care congresul își întemeia votul de a controla însuși facerea cartei generale etnografice fu, căci mai toate lucrările de această natură, sunt în genere „*marques au timbre des intérêts politiques du jour dans ch que pays*“. Leurs auteurs oublient trop souvent d'être

hommes dévoués à la science et deviennent de tristes instruments de légitimation d'erreurs politiques et en tout genre de gouvernements qui payent leurs travaux“.

La congresul din 1878 mi-s'a făcut onoarea de a fi însărcinat cu adunarea memoriilor necesare la confecționarea cartei etnografice a Peninsulei Balcanice și a regiunii Danubiene. N'am primit să fac o lucrare necontrolată de congres.

În vedere cu lucrarea ce mi-se încredință, eu am trebuit însă să-mi dau seama prealabil de „*Status quaestionis*“.

Amintesc aci principalele lucrări etnografice dela începutul secolului, ce se sfîrșiră în 1901:

Lucrările mai mult filologice decât etnografice ale autorului lui „*Mitridat*“ se pot considera ca semnalul studiilor etnografice.

V. A. Urechia

(Va urma)

1) „Sunt pacifiste cu timbrul intereselor politice ale zilei în țara țară. Autorii lor nu s'au adosa de a fi oameni devotați științei și de triste instrumente de legitimație a erorilor politice și de tot felul ale guvernelor, care plătesc lucrările lor.“

Reforma repausului de Duminecă.

Lumea comercială și industrială din țară nu este mulțumită cu dispozițiunile legii despre repausul de Duminecă. Așa cetim prin foile patriotice, între cari și organul lui Băny comunică următoarele:

Reforma repausului permanent de Duminecă preocupă pe comercianți și industriali. Praxa de până acum a arătat mai multe greșeli, ce rezultă din legea privitoare la repausul de Duminecă. Din pricina aceasta ministerul de comerț a provocat camerele comerciale și industriale să-l prezente proiecte de rezoluțiune relativ la noua reformare a acestei afaceri.

„Toată acum numitele camere au adresat ministerului un proiect în acel sens, ca în prăvăliile de comerț din orașe cu populațiune de peste 20.000 locuitori, munca de Duminecă s'o reducă până la orele 10 înainte de amiază anul întreg, în loc de 12 ore, cum a fost până acum.

„În legătură cu aceasta, tot asemenea măsură sunt de trebuință și pentru prăvăliile împreunate cu trafic de tutun și țigări. Ca ora de închidere a prăvăliilor Duminecă să fie în chip diferit statorită, după natura felurilor prăvălii, — camerele n'o pieresc aceasta ca dispoziție bună și potrivită.

Din presa României.

Agitări neshibzuite

„Apărarea Națională”, scrie:

P. S. Sa părintele Arhiepiscop Ghenadie fost-mitropolit al Ungro-Vlachiei, nu se astâmpără; în sufletul Prea Sfinției Sale turtuna de acum patru ani, care a turburat atât de adânc liniștea țării noastre, nu s'a potolit încă. Nici sfatul bărbatilor înserunați din toate părțile nici poveștile Evangheliei n'au avut putere să înfrângă cerbicia ierarhului, căzut de așa de sus, rănit fără leac în lupta cu autoritatea laică și cea bisericăscă. Nu mai e timpul astăzi să cercetăm dacă guvernul de pe vremea a lucrat prudent, când a hotărât scoaterea din scaun a unui mitropolit canonic, nici dacă, mai ales arhiepiscopii din Sfântul sinod, m'locitori de pace între Dumnezeu și oameni, s'au purtat duhovnicește caterisind pe arhiepiscopul primat al Bisericii noastre autocefale ca pe un preot oare-care mai mult înălțându-se pe sine și decât smerindu-se. Că va fi fost ori nu, prea de tot vinovat mitropolitul Ghenadie de cine mai știe câte păcate grele înaintea celorlalți oameni păcătoși, n'am putea-o spune noi simpli laici, mai cu seamă când ne gândim că aceiași aspri judecători s'au grăbit înșiși a șterge cu mâna o-ândă ce scrisese cu alta pe fruntea celui greșit și că dânsul, bărbat cu minte multă, îmbătrâniți în tălcuirea canoanelor, călătorește sufletești de noroade, știu bine ce fac, de făceau bine ori rău. Constatăm nu mai astăzi, că Prea sfințitul Ghenadie se abate de la căile apostolicești, călcând, în ambele mâni cu tăciunii vrajbei și patimei orbe, pe drumul scandalului. Oare Prea Sfinția sa n'a citit cartea lui Ilie Miniș? Poate că nu fi pricepând grecește, dar scrierea e tradusă, cred, și în românește. În tot cazul, Prea Sfinția Sa e destul de avut, ca să plătească cui-va spre a i-o tălmăci...

În zilele acestea cumplite, când suferința românească se bate în piepturile noastre de alte pășuri, Prea Sfinției Sale li s'ar putea da de tărbăniu! Dacă atâtși amari ani n'au fost de ajuns să aline valurile în inima Prea Sfinției Sale, Statul nostru are multă nevoie de pace arz, se va vedea apoi în cele din urmă să pună la locul său eveniment pe îndărătnicul răzvrătit răzvrătit...

La alegerea de episcop al Romanului, pretrecută Joi în Camera României, a candidații și Ghenadie. A întrunit 46 voturi, adică pe ale amicilor d-lor Fleva.

Casul acesta face mare senzație.

„România Jună” scrie că fostul mitropolit vrea să convoace o adunare publică, pentru a combate pe conservatori. Ear „La Românie” scrie că un partisan fanatic al lui Ghenadie a insultat Sâmbătă pe I. P. S. Sa Mitropolitul Primat chiar când acesta ieșea dela Senat. Poliția a arestat pe agresor, care se numește Bacur Șerbănescu.

NOUȚĂȚI

Arad, 6 Martie 1900.

Notar public în Arad, după-cum se telefonează din Budapesta, a fost numit dl Ioan Beleş, deputat dietal și avocat în Arad. Numirea aceasta se așteaptă de mult. Dl I. Beleş se bucură în Arad de o reputație atât de bună, că numirea d-sale este primită cu plăcere de toți. Bărbat muncitor și de o rară onestitate și bunătate, nimeni nu se îndoiește, că dl Beleş va împlini cu demnitate noul său post.

Dr. Ioan Harșia, unul din tinerii români de valoare, anunță că și-a deschis cancelaria advocațională în Reghin (în piață, nrul 233). Dorim succes tinerului avocat și să devină un bun apărător nu numai al clienților, dar și al neamului românesc. În acele părți se și simte nevoia luptătorilor energici.

Starea Băncii Austro Ungare cu sfârșitul lunii Februarie a fost următoarea: Circulațiunea banenotelor: 1.290.144.000 coroane (un plus de: 29.512.000 coroane); bani de metal: 1.184.181.000 coroane (un plus de 951.000 coroane); portofoliul de cambii: 281.909.000 coroane (un plus de: 5.936.000 cor.); lombard: 51.748.000 coroane (un plus de 1.409.000 cor.); rezerva bancnotelor (scutite de dare: 217.262.000 coroane (un plus de 28.208.000 cor.).

O reformă în publicațiunile de licitație se plănuiește în ministerul ung. de justiție, ca adevărat de aci încolo numele partidelor să nu mai figureze în textul publicațiunilor, ci numai numărul actului, suma de licitație, vadiul, calificarea obiectelor de licitat și locul, unde e a se ține licitațiunea. Totodată s'a plănuit, că de aci încolo în foaia oficială numai acea licitație are să fie publicată, care are o valoare de peste 2000 coroane. Prin aceasta din urmă dispozițiune se întentește reducerea speselor de executare, ear cea dintâiu ar avea să fie de caracter curat umanitar, ne mi având să se publice în lumea mare numele celor ajunși pe mâna executorilor.

P. trecere poporală bine reușită s'a dat Duminecă seara în școala noastră din suburbiul Pârneaș, de cătră corul țeranilor noștri. Deși această școală ni e cea mai spațioasă, totuși a fost de tot mică față cu mulțimea poporului, care nu mai încăpea nici pe coridor. Petrecerii i-a premers un frumos concert, care mai ales a atras la școală mulțimea poporului, doritor de a auzi cântări și declamări potrivite și a vedea în frumoasă grupă tinerimea corului. Ne bucurăm de asemenea văzând petreceri instructive pentru poporul nostru, și dorim, ca de acestea să putem vedea cât mai des. — Felicităm de asemenea pe harnicul învățător N. Ștef, care nu cruță nici o osteneală pentru instrucția și educația poporului.

Mare d fraudare. Un avocat cu mare vază din Budapesta este pus în fața judecătoriei ca acusat pentru defraudare. Dela vr'o trei clienți ai săi a defraudat anume sumușă de 200.000 coroane Deocamdată foile patriotice îi retac numele.

Banca Națională din București și-a redus etalonul escomptului la 8%, ear al lombardului la 6%.

Efectele grevelor de mineri. Din Viena se vestește, că în urma scumpirii cărbunilor de peatră, cu ziua de 3 Martie n. prețul boraxului s'a urcat cu 14% coroane, ear la clor-calului cu 4 coroane la suta de chilograme.

O mare princeasă conferențiară. Zilele trecute principesa Victoria de Saxonia-Koburg-Gotha, soția marelui principe regent Ludovic Ernst de Hessen, a ținut în Darmstadt o prelegere publică despre tema „Locuințele sănătoase”. Cu o precisiune matematică îngusta conferențiară a dovedit, că starea sanitară din orașele mari se găsește în strânsă legătură cu faptul, că o mare parte a locuințelor nuse pot bine aerisa și nu au destulă lumină. A accentuat miseria, în care se mistue populațiunea săracă și a declarat de-o datorie patriotică: a se lua măsuri pentru ameliorarea raporturilor sanitare, îndeosebi cu privire la locuințele necorăpunzătoare. — Auditorul a făcut mari ovațiuni tinerii și nobilei principese conferențiară.

Banca „Oraviciana” din Oravița, al cărei bilanț a fost la timp publicat în „Tribuna Poporului”, și-a ținut Joi la 1 a curenteii a VII adunare generală. După prezentarea și aprobarea rapoartelor obicinuite, s'a decis între altele urcarea dividendei la 8%. În vederea progresului reogindat în bilanț, s'a decis în fine și sporirea capitalului social dela cor. 200.000 la cor. 400.000 resp. la cor. 600.000 prin o nouă emisiune de acți, ce se vor achita de subscribenți în trei rate anuale, nu în valoarea nominală de Cor. 100, ci de după valoarea efectivă a Cor. 132, ținându-se astfel — și foarte nimerit — cont de întărirea fondului de rezervă ca cea dintâiu pirghie, care în chipul acesta după trei ani are să atingă suma de Cor. 200.000

Pe lângă soliditatea perfectă a operațiunilor ei în general „Oraviciana”, a cărei conducere a aruncat o norocul nostru în mână sdravene, să sperăm, că își va ajunge țelul, ce-l are în sudul Bănătuului!

Budapesta n'are sare. Ministrul ungar de finanțe a dăruit capitalei ungare 50 miji metriche de sare (gratuit), pentru a o folosi în țergul ei de vite. Sarea s'a adus din Ocna Slatina.

Soțiile diplomaților turci. La ocuparea posturilor diplomatice în străinătate diplomații Turciei au întâmpinat totdeauna mari neplăceri familiare, din pricină că erau oprii să-și ducă cu sine și soțiile lor. Ce-l drept, „Coranul” n'o oprește aceasta categoric; ca adevărat femeile să însoțească pe bărbații lor — cari se aplică în țeri creștine, — însă obiceiul turcesc, peste tot pretinde, ca femeia turcă să rămână în patria sa. O urmare a acestui obicei este, că foarte adese-ori bărbații mari de stat turci, din pricină că trebuiau să se despartă de familiile lor, mai bucură renunțau la posturile diplomatice. Înainte de aceasta cu câțiva ani li-s'a îngăduit să-și ducă cu sine soțiile acestor diplomați turci, cari sunt aplicați în statele din Balcani, motivând aceasta așa, că acolo, ca și la Belgrad și Sofia, sunt și moșee turcești. Mai lunile trecute reprezentantul diplomatic turc la Stockholm, Scherif-pașa și a dus cu sine și soția; aceasta s'a putut cu atât mai ușor, cu cât dânsa e o princeasă din Egipt, unde femeia mohamedană e cu mult mai liberă, decât colegele ei turcoace; a trebuit numai, ca pașa să ceară pentru aceasta și învoiala părinților soției sale.

Nu de mult s'a petrecut în această privință un alt eveniment, care, probabil, va avea să provoace o schimbare radicală în raportul acesta. Consulul turc de la Washington, begul Ali-Ferrauca, care era în concediu, a declarat Sultanului, că numai așa se întoarce earășii la postul seu, dacă li-se îngăduie să ducă cu sine și pe favorita sa soție. Luni de zile s'a discutat chestia aceasta, dar Ali-Ferrauca n'a cedat. În cele din urmă Sultanul a trebuit să se învoească, sub condiția, ca Ali-Ferrauca să-și ducă soția numai însoțită de sora ei și de o mică suită. În acest chip a putut să plece de curând în America reprezentantul diplomatic al Turciei! Se zice, că favorita soției ai lui Ali Ferrauca este o femeie nu numai frumoasă, dar și foarte cultă; este nepoata ucisului ministru de războiu al Turciei Hussein Abni pașa, bânuit ca complice la detronarea sultanului Abdul-

Aziz. Americanii sunt acum curioși să vadă, că soția lui Ali-Ferrauca va purta și la Washington vâșul obicinuit, ori fără de acesta va lua parte în societățile lumii diplomatice de acolo?

Candidat de avocat român

Poate afla aplicare în cancelaria advocatului Dr. Ioan Suciu în Arad.

Oferte sunt a se adresa direct.

ULTIME ȘTIRI

Deocamdată o liniște se vestește de pe câmpul războiului, o liniște însă, care se observă totdeauna înaintea unei mari vijlii. Trupele dușmane se găsesc în cele două capitale ale Oranjului, în distanță de 150 kilometri unele de altele. Șefii lor adună mereu puteri noi pentru lupta decisivă, care va avea să decidă asupra sorții ambelor republici.

Estă unele din știrile mai recente:

Cu datul 5 Martie se telegrafează din Londra:

Regina Victoria a abșis de tot de călătoria ce-o plănuise în țerile dela sud. Joia viitoare va sosi la Londra, unde se va arăta poporului pe strade.

O veste din Africa spune, că în apropiere de Abrahams-farm, generalul French s'a întâlnit cu trupele Burilor.

Cu data de 5 Martie se telegrafează din Bruxella:

Pofta de războiu a Burilor e mare; întărirea taberei lor la Criffontein este admirabilă. Mâne sau poimâne se va începe lupta decisivă.

Tot cu data 5 Martie se telegrafează din Pretoria:

„Președintele Steyn al Oranjului a fost la 27 Februarie în tabăra Burilor la Abrahamskaal, unde a ținut luptătorilor o vorbire plină de însuflețire și îmbărbătare. „Gândiți-vă la Maluba — a zis președintele — și eliberați pe generalul nostru Cronje”.

Cu datul 5 Martie se telegrafează din Amsterdam:

Reprezentantul di Ionatic al Oranjului din Amsterdam a declarat, că Burii vor continua războiul fără esitare și cu speranță sigură de biruință. Nenorocirea lui Cronje, ori și-cât e de regretabilă, nu însemnează tot-mă așa o mare pierdere. Este un episod trist, asemenea căruia se întâmplă și în alte războaie, fără-ca să aibă însă o influență decisivă asupra sorții evenimentelor.

Tabăra trupelor bure.

Berlin, 5 Martie. „Berliner Tagblatt” are știre telegrafică, că întregă puterea armată a Burilor se concentrează la Freestate (Oranje); aci va fi centrul noii lupte, de unde se va dirigea tactica de apărare.

Impăratul Wilhelm nu e pentru Anglia.

„Localanzeiger” din Berlin cu data de 5 l. c. n., este împuternicit să declare, că din incidentul învingerii lordului Roberts împăratul Wilhelm n'a trimis nimerul nici o depeșă. Prin urmare, nu este adevărat, că regina Victoria ar fi fost felicitată de împăratul Wilhelm din incidentul primei biruințe a Englezilor față cu Burii.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu. Red. respons.: Ioan Russu Șirianu.

Árverési hirdetés.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírré teszi, hogy a kisjenői kir. járásbírósg 1899. év V. 795 és 1900. évi V. b. számú végzés folytán Lázáru György és dr. Deutsch Simon ügyvéd által képviselt „Viktoria” tak. pénztár és Kotzó Pál javára Angyal Petru és társai és Mornaila Todor és társai ellen 350 kor. és 2308 kor. járó erejéig 1899. évi december hó 18. és 1900. évi január 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás alkalmával le és felül foglalt és 6760 koronára becült kocsi, ló, sertés, tehén, tengeri, cséplőgép és mozdony részből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbírósg 1899. V. 795/2 és 1900. V. 6/3 sz. végzés folytán 360 és 2308 korona tőke, előbbinek 1899. október 9-én, utóbbinak 1899. december 15-étől járó 6% kamatai 1/3 % váltódíj és eddig összesen 94 kor. 54 fill. és 119 kor. 98 fill. biróilag már megállapított költségek erejéig Simándon leendő eszközzésére 1900. évi márczius 10. napjának délutáni 10 órája határidőül kitzetnek és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. és LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felül foglaltatták és azokra kielégítési jogot nyrték volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltek.

Kelt Kisjenőn, 1900. évi február hó 14. napján.

424 1—1

Skonda Odön.
bir. végrh.

Calindarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim calindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrații, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. poro postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului”

La comanda mai mari de 10 exemplare

dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului”.

A apărut

**Și să află de vânzare la administrația „Trib. Poporului”
următoarele opuri:**

1.) „Calendarul nostru” — pe 1900. prețul	cor. — 60 fl.
2.) „Amicu Poporului” — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practice în cauze administrative. Prețul	„ 1.— „
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, prețul	„ 2.— „
4.) „Judecătoriiile cu jurații” — de Teodor V. Păcățeanu, prețul	„ —80 „
5.) „Libertatea” — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Pacățianu, prețul	„ 2.— „
6.) „Principiile politiceii”, după Dr. T. de Holtzendorf, de T. Pacățianu — prețul	„ 4.— „
7.) „Caractere morale” — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul.	„ 2.50 „
8.) „Răsboiul pentru neatărare” și „Povestea unei coroane de oțel” ambele de George Coșbur. Prețul Răsboiului	„ 1.20 „
Prețul „Coroanei”	„ 1.60 „
9.) „Din vremuri apuse” — de Judita Secula născ. Truția — prețul	„ 1.— „
10.) „Vieritul” — de Petru Vancu, prețul	„ 1.— „
11.) „Teoria Dramei” — de Dr. Iosif Blaga. Prețul:	„ 3.60 „
12.) „Juvenilia” — de Sextil Pușcariu. Preț:	„ 1.60 „
13.) „Cuvântări bisericesti” — traduse de Ioan Genț. Preț.	„ 5.— „
14.) „Pribeag” — de Ioan Iosif Sceopul, preț	„ 1.50 „
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz prețul	„ 1.20 „
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom” (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator în Arad. Aceasta liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și srbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase priceșne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s’a redus dela 6 la 5 coroane.	

La comanda să se mai adauge de fiecare op 10 flori spese postale.